

STORSTHLM

Storsthlm's kunskapsresa till Köpenhamn 18–19 januari 2024

Onsdag 17 januari

Avresa från Stockholm för de flesta, i snöstormigt vinterväder. Några flög från Arlanda och anlände under kvällen. En stor grupp om 16 personer tog tåget från Stockholm sen eftermiddag, och blev sittande på tåget utanför Nässjö i fyra timmar (växelpåslag i snö och kyla) och anlände mycket sent på natten till hotellet i Köpenhamn.

Med på resan var kommunstyrelseordförande i 20 av 26 kommuner i Stockholms län, fem ledamöter från Storsthlm's arbetsutskott, en representant från Danmarks ambassad i Stockholm, två representanter från Öresundsinstittutet, en representant för Svenskt näringsliv, vd för Stockholmsregionens europakontor samt förbundsdirektör Storsthlm och verksamhetschef regional samverkan Storsthlm.

Torsdag 18 januari

Efter frukost var det samling för avresa till första programpunkten.

Kl. 9.00 BLOX

Vi anlände till den imponerade byggnaden BLOX och fick en visning av Creative Danmarks lokaler samt en beskrivning av bakgrunden till fastighetskomplexet med beskrivning av idé och innehåll av Kristin Holme, medarbetare vid Creative Denmark, och om hur man försöker bidra till att tänka cirkulärt och systemiskt i stadsplaneringen. Torben Klitgaard, CEO Blox hub,

fortsatte att berätta om verksamheten inom Blox hub, med co-working space för olika aktörer som tillsammans och på olika sätt skapar ett ekosystem där företag, organisationer, forskningsinstitut och offentliga aktörer bidrar till lösningar för hållbar urbanisering. Design och utformning är centralt. I hjärtat av Köpenhamn försöker man här leva som man lär och fastigheten och inredningen är producerad med hållbara metoder och materiel. "Att välja hållbart ska vara det enklaste och därmed självklara valet" är ledord som förmedlades av BLOX hub och Creative Denmark.

Nästa session hölls av Steen Christiansen, borgmästare Albertslund Kommune och ordförande i Gate 21. Steen Christiansen var för övrigt med och bildade organisationen Greater Copenhagen, med Stockholms Capital of Scandinavia som förebild. **Gate 21 är ett partnerskap för grön omställning**, som driver danska kommuners, regioners, organisationers, forskningsinstitutioners och företags klimathandlingar, genom bl a private-public partnerships, genom att skapa och vidmakthålla en "sense of urgency" i arbetet. Realdania är inblandade och stöder verksamheten. En konkret modell som utvecklats är **Innovationspartnerskap, som innebär att en offentlig aktör (ex kommun) kan köpa/upphandla det man varit med och utvecklat**. Många av deltagarna passade på att fråga och diskutera, bl a frågor kring incitament och former i arbetet med kommuners handlingsplaner för grön och hållbar utveckling.

Inom Blox ligger även Dansk Arkitekturcenter. Kent Martinussen, vd Dansk Arkitekturcenter, berättade och beskrev om DAC, Köpenhamns utveckling och om Köpenhamn som Världens Arkitekthuvudstad 2023–2026. Vi fick en mycket intressant rundvandring i såväl de museala som mer nutida utställningsmiljöerna. Berättelserna från Kent Martinussen breddade synen på arkitektur som - genom historien - redskap för inte bara boendemiljöer och stadsmiljöer utan som verktyg i demokratiutveckling och det moderna Köpenhamns och Danmarks framväxt. Idag är arkitekturen i högsta grad närvarande i all stadsplanering och den hållbara omställning och anpassning som måste ske. Danmark är platt och havsnära, vattenmassor från stigande havsnivåer och allt vanligare slagregn måste avledas och flytt av landmassor utgör både utmaningar och möjligheter.

Vidare finns en hög grad av inslag kring förutsättningar för barns behov, människor

välbefinnande i gröna inslag i staden, fysisk rörelse osv. Arkitektur ska även väcka känslor och ge intryck. Symboler är viktiga och byggs in i stadsbilden, symboler som betyder något och som folk kan relatera till. Goda lösningar kan repeteras. Många delar som vi känner igen men som fått ett imponerande fokus och utrymme i Köpenhamn.

Kl.12:00 Guidad båttur från Fisketorvet till Nordhavn

Efter en mycket intressant och tankeväckande förmiddag på BLOX bussades vi till Fisketorvet.

Jens Kramer Mikkelsen (s), tidigare överborgmästare i Köpenhamn cirka 15 år, var vår ciceron på båtfärden. Jens Kramer Mikkelsen har varit en mångårig pådrivande kraft och beslutsfattare i Köpenhamns omvandling från industristad till servicestad.

Inte minst har det skett en stor social förändring, från en negativ utveckling efter andra världskriget och mycket hög arbetslöshet på 90-talet till idag en låg arbetslöshet på ca 4,5%, och lägre i vissa branscher. Efterfrågan på olika kompetenser är mycket stor idag. Omvandlingen av hamnstaden Köpenhamn är en del av detta; där det fanns 10 000 hamnarbetare för 30 år sedan

finns idag enbart ett 100-tal kvar.

Vi passerade vattenvägen genom den förändring som skett, och där de senaste 15 åren beskrivs som en omvandling mot en säker stad där trygghetsfrågor och trivsel fått ta stor plats. Bland alla olika typer av hus och bostäder finns stora inslag av social housing och några andra initiativ för att undvika boendesegregation. Det beskrevs att det råder tvärpolitisk enighet om 25% social housing, med målet att samhället är till för alla och det inte ska synas utanpå bebyggelsen vem som bor i olika bostäder, vid nybyggnation och utbyggnad av Köpenhamn. Helt nya stadsområden har byggts ut av och på utfyllnadsmassor, med vattenvägar som behållits och kanaler etablerats, med gång- och cykelbroar. Vi fick se en glimt av varför Köpenhamn ibland kallas Nordens Venedig. Utvecklingen i Köpenhamn är en förstorad spegelbild av den utveckling som parallellt skett i Malmö på andra sidan sundet.

Jens Kramer Mikkelsen beskrev även arbetet med att klimatsäkra Köpenhamn under utvecklingen. Genom långsiktig planering har man i många områden byggt metro och spårvägar INNAN folk flyttar in i de nya områdena vilket underlättat.

Kl 13.15 Lunch på Restaurang Silo, Nordhavn

Jens Kramer Mikkelsen fortsatte i samband med lunchen att med stöd av en powerpointpresentation beskriva olika områdets utveckling, hur planeringen varit samt före- och efterbilder. Hela berättelsen från förre överborgmästaren var samtidigt **ett vittnesmål om hur långsiktiga visioner omsatts i tydliga beslut och etapp för etapp förverkligats.**

Detaljer och inslag som rader av bastubryggor, kajakställningar, parkeringshus som i framtiden kan ombyggas till bostäder, grönområden, utegym på taken, mikroparker insprängda mellan husen vittnar om klarsynta anpassningar till att skapa goda och trivsamma utemiljöer.

15.30 Dansk Erhverv, Børsen, Köpenhamn

Brian Mikkelsen, vd Dansk Erhverv och tidigare minister med flera portföljer, välkomnade oss till Börshuset och inledde eftermiddagen, som innehållsmässigt fokuseras på digitaliseringen i Danmark. **”Vi känner inte kommungränserna”** kom att genomsyra eftermiddagens berättelse. Frederikke Rosendal Egede Saabye, chefskonsulent på Dansk Erhverv samt Fie Hörbye Bomholt, chefskonsulent Digitaliserings- og ligestillingsministeriet, fortsatte med att beskriva Danmarks digitaliseringsstrategi som är på väg att göras om, förnyas. Vi fick höra mer om den danska digitaliseringsresan som skett under 15–20 år och varit väldigt framgångsrik. Nu arbetar man även med effektiv grön omställning genom digitala lösningar, och har en Digitaliseringsstyrelse som anger färdriktningen.

”I Sverige ser man digitalisering som demokrati – det är det inte”. I

Danmark ser man det som något som några måste lösa, en strukturell fråga som måste beslutas och styras ”uppifrån”. Och andra därmed följa och anpassa sig till.

Efter detta berättade Thomas Rysgaard Christiansen, idag Netcompany, om digitaliseringsresan för de danska kommunerna och om hur de anpassat sig till gemensam digitalisering, främst genom det gemensamma företaget KOMBIT som Christiansen varit vd för sedan bolagets start och drygt tio år, vilket bland annat

resulterat i gemensam riskreducering, tillgång till jämförande data som visar var de har egna utmaningar (kommunvis), och betydligt lägre kostnader.

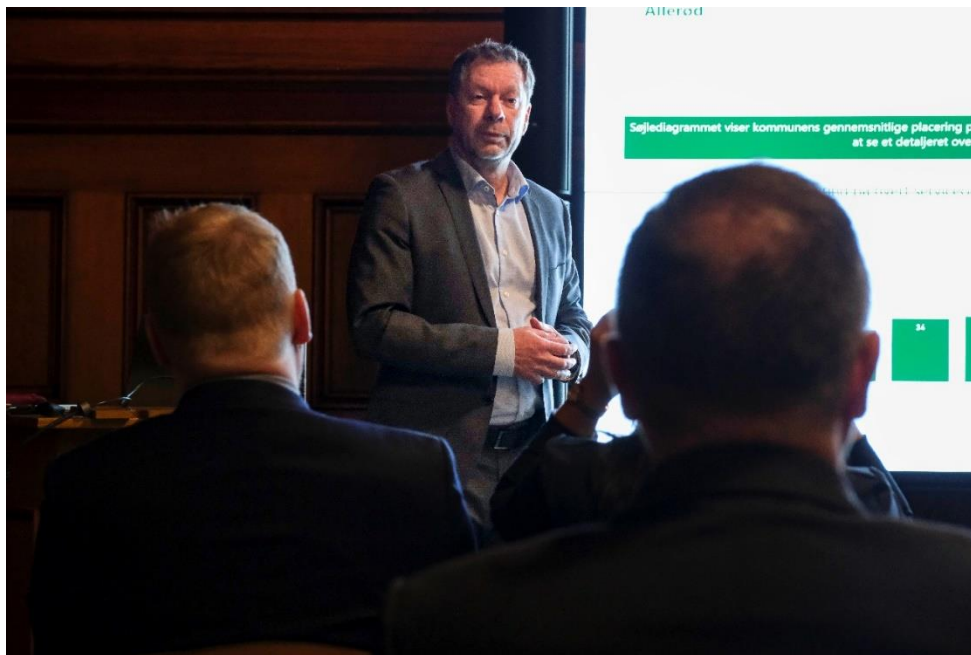
Tomas Rysgaard Christiansen hade flera tydliga uppfattningar om framgångsfaktorer:

Någon måste driva agendan. Vara proaktiv. Inte försvarsspela och få alla att vara nöjda. Lägg ner det som han kallar ”office of excuses”. För varje utvecklingssteg de tagit har det kostat, men totalbudget har hållits genom att sprida risker och lägga riskbudget inom planeringen. Det har inneburit stabil och känd kostnad för de danska kommunerna både i utveckling och drift.

Thomas Rysgaard Christiansen fick många frågor från engagerade deltagare och sammanfattade sina medskick i följande:

- Ni måste vara överens om att ha samma system
- Ni måste ha en organisation som kan köra!
- Ni måste lita på några av er, att de fattar beslut om systemfrågor mm.
- Det handlar om management och förmåga att fatta beslut!

”Det här är inte ett tekniskt problem utan ett styrnings- och politiskt problem”

Därefter promenad till restaurang Tårnet, Christiansborg.

Kl 18:15 middag Restaurant Tårnet

Ett stenkast från Börsen ligger Christiansborg, där det för 4–5 år sedan startades en restaurang uppe i Tårnet. Vi fick ta del av den spännande anrika miljön, och de som tog sig allra längst upp och ut såg hisnande vyer över ett Köpenhamn som glittrade i mörkret.

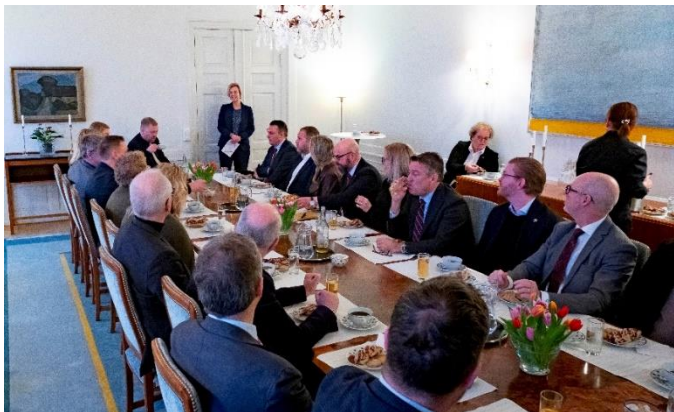
Fredag 19 januari

Kl. 8.00 avfärd från hotellet

Kl. 8.30 Sveriges Ambassads residens i Köpenhamn

Charlotte Wrangberg, Sveriges ambassadör i Danmark tog emot och berättade om samarbetet mellan Sverige och Danmark, där det underströks att det är ett mycket bra och vänskapligt utbyte. Under mötet skedde en dialog kring utbyte, handelsförbindelser, arbetsmarknad och liknande. Vi fick lära oss att det i Danmark finns ca 4 000 svenska företag som sysselsätter ca 70 000 personer. Ambassadören berättade vidare om utrikes- och säkerhetspolitiken, om EU:s försvarssamarbete, NATO, Nordesco (det nordiska försvarssamarbetet) mm. Vi lärde oss att Danmark ger ett mycket stort stöd till Ukraina.

Danmark och Sverige är mycket "likeminded" i dessa och andra frågor och Danmark var det första land som - mycket snabbt - ratificerade Sveriges Natoansökan.

Sverige och Danmark beskrivs gå i takt i många frågor inom EU, exempelvis kring utvidgningen, reformfrågor, fördragsdiskussionen och budgetfrågor.

Frågor ställdes bl a kring varför vissa frågor framstår som enklare (att genomföra) i Danmark, med kortare beslutsprocesser.

Konstaterades bl a att det finns både systemiska och kulturella skillnader. Att man i Danmark fattar snabbare beslut (mindre och färre utredningar innan) och fattar ny- eller ombeslut när det krävs.

Ambassadören beskrev även arbetet i Nordiska ministerrådet, där Sverige i år leder arbetet, och har lagt ett ordförandeprogram. Bland annat fokuseras på gränshinderfrågorna (mellan de nordiska länderna). Vidare finns ett aktivt samarbete med Greater Copenhagen, och Öresundsavtalet ska nu omarbetas och omförhandlas. Det är många svenska ministerbesök i Köpenhamn, berättar ambassadören.

Viktiga frågor i Danmark just nu: Försvarsfrågorna, Äldrereform, pensionsreform samt reform kring högre utbildning (kortas ner, snabbare masterutbildningar osv). Det råder stor arbetskraftbrist i Danmark, inom många branscher.

Efter det öppenhjärtiga besöket förflyttades vi till Köpenhamns Rådhus.

Kl 9.30 Köpenhamns rådhus

Första passet på rådhuset handlade om Köpenhamns arbete med "sikker by" (trygg stad), där kontorschef Jeppe Grønholt Pedersen gick igenom den strategi som finns för arbetet 2022–2025. Grundprinciper för arbetet är två: **Fokus på tvärgående samarbete och Fokus på vetenskap och evidens**. Arbetet handlar i grunden om

att samverkande myndigheter både arbetar förebyggande och även löser akuta problem. Mycket handlar om kriminalitetsprevention. Strategin är indelad enligt olika principer:

Fokus på att barn och unga växer upp i ett liv utan kriminalitet, fokus på gängkriminalitet, fokus på att förebygga extremism, fokus på lokalområden och trygghetsskapande insatser, samt fokus på ett tryggt nattliv.

Därefter lyssnade vi till Riad Toba, chef för SPP Köpenhamn samt Katrine Petersen Due, chef för Enheten för Kriminalpreventive insatser (avhopparverksamhet mm). SSP är skola, socialtjänst och polis som i samverkan arbetar bl a med gängförebyggande verksamhet. Det finns indelning i fyra nivåer av verksamhet, och ca 2000 unga finns idag i programmet. Hälso- och sjukvården är inkopplad vid behov.

När det gäller socialförvaltningens arbete så är det en rad olika initiativ där det finns en uppdelning mellan vad staden gör och vad som sker på nationell nivå. Alla de som förvaltningen jobbar med är där på frivillig basis, och det omfattar under 2023 ca 520 ungdomar. Ca 1300 personer finns med i det nationella exitprogrammet som är en 100% statligt finansierad avhopparverksamhet.

Det sker ett myndighetsöverskridande samarbete mot gängrelaterad kriminalitet. Arbete sker för att våldsspiralen måste minska. Al Capone kallas verksamheten, där polis, skattemyndighet och kommun samarbetar, även mot välfärdsbrott. Man arbetar även med sanktioner mot företag.

Sista delen i detta pass handlade om Köpenhamns arbete med sociala klausuler vid upphandling, där Katrine Skovdal Larsen, kontorschef ekonomiförvaltningen deltog. Det som fokuserades på var att beskriva arbetet mot social dumpning. Man genomför mer än 600 arbetsplatsinspektioner varje år. De kollar på arbetsplatser, hos underleverantörer mm dvs alla som finns med i ett upphandlat projekt, Så att det säkras att det inte är underprisade kontrakt och att alla har rätt villkor och arbetsförhållanden. **Huvudentreprenören måste ta ansvar och fullfölja avtalade villkor.** Man kollar upp att korrekt betalning verkligen sker (till den som ska ha ersättningen). På 6 år har bara 1 avtal brutits.

Kl.10.30 Köpenhamns rådhus

Andra delen av besöket i rådhuset var besök hos Köpenhamns överborgmästare Sophie Haestorp Andersen (s), som bjudit in till möte med tal och networking. Inbjudna till sammankomsten var även Malmö kommunstyrelsens ordförande Katrin Stjernfeldt Jammeh (s) samt ordförande i Greater Copenhagen, tillika regionstyrelsens ordförande i Skåne, Carl Johan Sonesson (m). Dessa höll varsitt anförande. Fokus i

överborgmästarens tal var att beskriva och berätta om utmaningarna man står inför (många liknande Stockholms) och med en klimatpositiv inriktning. Man behöver involvera köpenhamnarna ännu mer i det som rör klimatavtryck man gör i andra länder, hur minska avtrycken. Carl Johan Sonessons anförande kan bäst sammanfattas med: samarbete, samarbete, samarbete, och där Greater Copenhagen med sina 89 medlemmar är nyckelaktör. Catrin Stjernfeldt Jammeh beskrev bl a några av de aktuella utmaningarna i att vara en gränsstad, där 15–16 000 invånare nolltaxerar och där pengarna från Danmark till Sverige inte går till Malmö utan i det svenska utjämningsystemet. Därefter följde ett mingel, med prat och utbyte samtidigt som överborgmästaren bjöd på Rådhuspandekager, en specialitet som enligt uppgift endast bjuds vid celebra besök eller särskilda firanden och festligheter.

12.00 Dansk Industri

Vi fick äta en stående lunchbuffet innan programmet startade kl 12.30

Karsten Lauritzen, branschdirektör transport vid Dansk industri och tidigare dansk minister, inledde och beskrev bl a gränsöverskridande utmaningar och om situationen när det gäller transport och infrastruktur i Köpenhamn. I Danmark är det hög skatt på bilar, att köpa bilen, inte att köra den. Kommer att krävas subventioner för att förmå danskarna att köpa elbilar. Godstransporter är inte prioriterat i de nya sträckningarna utan det är persontrafik som är prio. Kapacitetsbrist är problem. Köpenhamns centralstation är för liten. Det kommer ta många år att lösa. När det gäller elektrifiering krävs mycket investeringar i el-infrastruktur i Danmark.

Jesper Nygård, CEO Realdania berättade om denna filantropiska förening och dess arbete för det byggda och hållbara Danmark (de var ju även inblandade i Blox!). Realdania är en allmännyttig, affärsdrivande förening som syftar till att främja livskvalitet i fysisk miljö. Finansieringsmodellen inbjuder till filantropi och det finns därmed fondmedel till många satsningar runtom i Danmark.

Jesper visar oss exempel som Dokk 1 i Aarhus, Musikens hus i Aarhus, BLOX hus i Köpenhamn, Ililulisat Center, Grönland. Det är stort, idag arbetar ca 200 personer på Realdania, och det finns ett tvärsektorielt tänk i aktiviteterna. Hållbarhet är en röd tråd i alla projekt. Urbaniseringen beräknas öka med 50% till 2050. **”Kan vara katastrof eller räddningen om vi gör det på rätt sätt”**. Concito tankesmedja menar att **”När man har ett problem försöker man lösa två”**. Den sista programpunkten handlade om Fehmarn Belt Link.

Morten Kramer Nielsen, kommunikationschef Femern /AS, berättade och beskrev om den nya tysk-danska tunneln som invigs 2029 samt om utvecklingen när det gäller infrastruktur i Köpenhamn och över Öresund. När detta gigantiska projekt är klart kommer exempelvis sträckan Köpenhamn-Hamburg gå på 2,5 timme.

SLUT på programmet. Hemresa.

Vi känner stor tacksamhet mot Öresundsinstitutet och deras Johan Wessman och Anne Slot Einarsson som lagt mycket möda, använt ett brett och gott kontaktnät och med oerhört god vilja hjälpt oss ta fram programmet och logistiken runt detta. En storartad insats.

Anne Andersson, vd Stockholmsregionens Europakontor och Peter Vesterholm, verksamhetschef regional samverkan Storsthlm.